

Alp 2164
Larch.

LIETUVOS
NACIONALINĖ
M. KLEVYDO
BIBLIOTEKA

ANTROJI DALIS

MOKSLAS, MENAS, LITERATŪRA

DRAUGAS

Saturday supplement

1989 m. spalio mėn. 14 d. / October 14, 1989

Nr. 201(36)

KERTINĖ PARAŠTĖ

Veidu į Lietuvą

Prieš pusantrų metų pajutome, kad Lietuvon ateina pavasaris. Chicagoje Lietuvos atgimimo pirmosios kregždės buvo Vilniaus Jaunimo teatro aktoriai. Dar ir dabar šiurpas pagaugais nugara nueina, kai pagalvoji apie Jaunimo centre po spektaklio kartu su aktoriais giedamą Lietuvos himną. Ir dabar, kai Vilniaus universiteto ansambliis, pabaigęs koncertą, pradėjo Lietuvos himną, i kurį įsijungė, prisiminėme tas praėjusio pavasario dienas, kai tiesiog savo ausim netikėjome, kad kartu su iš Lietuvos atvykusiais giedame tą brangią giesmę. Visus praėjusius metus ir stovėjome, taip kaip tą vakarą Jaunimo centre, veidu į Lietuvą.

Prieš metus ne tik džiaugėmės: ne vienas būgštavome dėl labai drąsių žodžių, kuriuos girdėjome iš Lietuvos. Visus sužadino Sigitos Gedos frazė apie lietuvių tautą šėtono paunksnėje — tokių stiprių žodžių iš Lietuvos niekad nebuvome girdėję. Nerimavome dėl galimų represijų. Kad tai buvo labai galima, rodė ir įvykis 1988 m. rugpjūčio mėn. 28 d., kada guminėmis lazdomis vidaus kariuomenės smogikai mušė demonstrantus Katedros aikštėje.

Prieš metus susijaudinę sekėme pasaulio spaudos pirmuosius puslapius, kuriuose buvo aprašomi įvykiai Baltijos valstybėse. Po metų tai jau ne naujiena — dažnai užsiterūtiname, jei žinių iš Lietuvos nerandame nusipirkta krašto dienraštyje. Mūsų pačių spaudoje informuoja mus apie įvykius Lietuvoje nepaprastai greitai: neretai *Draugas* pirmajame puslapyje išspausdina žinias apie įvykius, kurie dėjos Lietuvoje tą pačią dieną. Tai telefakso technologijos stebuklas — žaibo greičiu žodis atlekia iš Vilniaus tiesiai į *Draugo* redakciją.

Prieš metus buvo daug mūsų tarpe svarstoma ir kalbama apie Sąjūdį. Kas jis, ko jis siekia, kas jo vada? Kokia bus jo rolė jau vis labiau įsibėgėjančiame Lietuvos atgimime?

Kas pasikeitė per šiuos metus, kuriuos praleidome, stovėdami veidu į Lietuvą ir besiklausydami balsų iš tėvynės? Po metų esame daug didesni optimistai. Šiuo laiku matome ryškius ženklus, kad sovietų imperija braška ir byra. Kartais atrodo, kad ją valdantieji veikia be plano, o pasikliauna tik improvizacijom. Sąjungos

ekonomija — invalidas. Leningrade trūksta ne tik muilo, skalbimo miltelių, druskos ir degtukų, bet taip pat jau vienai dienai trūko ir duonos. Pats Sąjungos ministras pirmininkas gąsdina piliečius, kad elektros jėgainės ir miestų apšildymo garinės pasitinka žiemą, turėdamos tik trims dienoms anglių rezervų.

Sąjungos subyrėjimo procesas sveikiname, nes tai suteikia naujų progų Lietuvai ir visų kitų rusų pavergtų tautų nepriklausomybei. Gal tas optimizmas kai kada ir per giedras: ekonominiai nepretikliai palies ir lietuvius, nes ir Lietuvoje trūks anglių. Tačiau visi bandome save įtikinti, kad Rusijai gresiantis bado pavojus negresia Lietuvai. (Tai patvirtino Bronius Genzelis per savo pokalbį praėjusį antradienį Chicagoje.)

Mūsų optimizmo nepakirto ir šių metų rugpjūčio mėnesio gale pasipylė Maskvos išmetinėjimai ir pamokslai Lietuvai. Jei Lietuvoje šie išbarimai ir gresinimai buvo žmonių sutikti su dideliu rūpesčiu, tai Amerikoje mes buvome istiktingi, kad Maskva nedrįs rizikuoti savo ryšiais su Vakarais, pasiūsdama tankus į Baltijos valstybes. Vakarams padarė didelį įspūdį ramus ir nuosaikus Baltijos valstybių persitvarkymo sąjūdžių reagavimas į Maskvos pyktį. Tačiau tikrai reikėjo turėti šaltus nervus, kad būtų galima sakyti: jei Maskva taip reaguoja, tai mes ką nors gerai darome — tą darykime ir toliau.

Iš tikrųjų Maskvos tiesioginis Sąjūdžio barimas buvo puiki reklama Sąjūdžiui pasaulio spaudoje. Jau ir prieš metus Sąjūdžio vardas buvo linkniuojamas, bet nuo rinkimų jis jau kalba visos Lietuvos vardu. Buvo geniali mintis parinkti judėjimui lietuvišką vardą, nes tuo jis surišamas nuo pat pradžios su lietuviška egzotika, o tai subliminaliai žadina pasaulyje lietuviams simpatijas.

Per metus pasidarė aišku, kad Sąjūdis nebuvo monopolistinė organizacija. Jis kitų lietuviškų judėjimų neslopina, o yra lyg skėtis, po kuriuo saugiai gali vystytis sambūriai, kurie atstovauja skirtingiems žmonių siekiams. Ta prasme Sąjūdis yra gyvoji Lietuvos demokratine visuomenė. Tai lyg žalia oazė komunistų suvaržytos valstybės griuvėsių gamtovaizdyje. Kažin, ar ne tik pat pa-

Mes patys esame savo likimo kūrėjai

Pokalbis su
Arvydu Juozaičiu

Arvydas Juozaitis, Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdžio vienas iš pradininkų ir dabartinis jo sekretorius ideologinei sričiai, aplankęs daugelį Jungtinių Amerikos Valstybių lietuvių gyvenviečių, praėjusią savaitę praleido Chicagoje — beveik kiekvieną vakarą susitikdamas su įvairiomis mūsų visuomenės grupėmis ir penktadienio, spalio 6 dienos, vakarą Jaunimo centro didžiojoje salėje pateikdamas išsamią apžvalgą dabartinės Lietuvos padėties bei atsakydamas į auditorijos labai įvairius jam užduotus klausimus. Arvydas Juozaitis yra baigęs ekonomikos mokslus Vilniaus universitete, toliau perėjęs į filosofijos studijas ir šiuo metu dirba Lietuvos mokslų akademijoje, Filosofijos, sociologijos ir teisės institute. Nežiūrint jo perkrautos susitikimų ir pasitarimų naštos Chicagoje (įskaitant ir interview, kurį jis davė *Chicago Sun-Times* reporteriui, išspausdintą trečiadienį, spalio 4 dieną), Arvydas Juozaitis, *Draugo* kultūrinio priedo redakcijos prašomas, maloniai sutiko atsakyti į jam pateiktus kai kuriuos klausimus. Čia spausdiname išsamią pasikalbėjimo su Arvydu Juozaičiu tekstą.

— Viename iš Jūsų pokalbių su mumis Chicagoje Jūs užsiminėte, kad jokia politinė mintis tautos nebūtų galėjusi prikelti. Kokia tada yra Lietuvos atgimimo priežastis?

— Esu tikras, kad politinis gyvenimas nėra svarbiausias žmonių pasaulyje dalykas. Dažnai politika nulemia viską — ir mirtį, ir gyvenimą: tai liūdna istorinė tiesa. Tačiau politinius sprendimus tautos ir žmonės daro, toli nužengdami nuo politikos — į giliausius egzistencinius klausimus, dorovę. Tai įvyko ir Lietuvoje — tiek 1918, tiek 1988 metais.

— Jūs esate akcentavęs, kad atgimimui buvo reikalinga stipri moralė. Kur lietuviuose slypi tos stiprios moralės pagrindai?

— grandinė Sąjūdžio veikla šiuo metu ir yra mūsų tautos auklėjimas demokratijai.

Prieš metus Sąjūdžio veikėjų pavardės buvo tik žodžiai spaudos puslapiuose. Dabar esame laimingi, galėję pamatyti ir susitikti su pagrindiniais Sąjūdžio veikėjais: su Vytautu Landsbergiu liepos mėnesį, su Arvydu Juozaičiu ir Bronium Genzelium spalio mėnesį. Visi trys atneša žinia, kad Lietuva sparčiai eina į nepriklausomybę.

Vytauto Landsbergio atsilankymas buvo didelė išėivijos šventė. Jis į mus kalbėjo kaip į tautą, ne tautos atskalą. Per tą savaitgalį Chicagoje mes pajutome, kad mes galime (ir tikrai norime) pasikliauti Sąjūdžio pirmininko Vytauto Landsbergio vadovavimu mūsų tautos kelyje į laisvę. Tą savaitgalį Chicagoje lietuviai neabejotinai būtų išrinkę Vytautą Landsbergį Lietuvos prezidentu.

Klausydami Arvydo Juozaičio, pajutome, kaip sistematinga turi būti Sąjūdžio veikla: ne vien tikslų, bet ir veiklos metodikos atžvilgiu. Kartais yra daug svarbesnė dienos praktika demokratiniame gyvenime, negu net tos dienos veiklos tikslas. Pajutome, kad Lietuvoje vyksta labai įdomus ir subtilus politinis žaidimas, kurio tikslas — laisva ir nepriklausoma Lietuvos valstybė, kurios piliečiai galės gyventi žmogaus vertą gyvenimą. Arvydo Juozaičio verta klausytis: atkreipiame skaitytojų dėmesį į

Arvydas Juozaitis

Jono Kuprio nuotrauka

*Ačiū Čikagai už šilumą sutikimą.
Ačiū visiems Amerikos lietuviams.
Jūsų Arvydas Juozaitis*

— Jokia komunistinė-nihilistinė „moralė“, kuri buvo stačiai užliejusi mūsų šalį, nesugebėjo sunaikinti tikėjimo atgimimu. Šį tikėjimą rėmė krikščioniškosios dorovės normos, šalia pulsuojanči ir aukai atsidavusi Katalikų Bažnyčia.

— Kaip paniškintumėte, kad žmonės nepalūžo per tuos vargo ir priešpauodos dešimtmečius? Kaip įstengiamo elgtis laisvais žmonėmis, nors valstybės teroro aparatas tebėra nepanaikintas?

— Teroro aparatas nėra amžinas — jis paremtas fizine ir net fiziologine „filosofija“; esą kas

mums nepatinka, tą sunaikinsime. Taip Stalinas sunaikino net ištikimiausius sau žmones. Teroras negali sukurti jokios stabilinės visuomeninės organizacijos, jo sukurtą valstybę pasmerktą sunykimui. Žinoma, tai būna ašarų ir kraujo valstybė. Bet, manau, dar baisesnis yra melas, kurį gina teroras. Lietuvos nepažūdė prievarta, nes ji niekada nepatikėjo melu.

— Istatymai Sovietų Sąjungoje anksčiau turėjo daugiau tik simbolinę galią. Jų interpretacija būdavo ir plati, ir lanksti. Ar jaučiate, kad padėtis dabar keičiasi? Ar

neseniai praveisti įstatymai (pavyzdžiui — valstybinės kalbos) jau dabar turi pasekmių?

— Šiuo metu Sąjūdis daro neabejotiną ir tiesioginę įtaką LTSR Aukščiausiajai tarybai. Joje priimami įstatymai padeda Lietuvai toli nuo Maskvos. Dar daugiau: jie sukelia Kremliaus pyktį, kuris negali jam atnešti naudos, nes yra politiškai neproduktyvus (pykčio negali sekti kariniai veiksmai, kas buvo įprasta Maskvos politikai). Maskva nežino kaip adekvačiai reaguoti į mūsų taktiką, ir tai jau savaimė yra mūsų pergalė.

Kalbos įstatymas — pirmas įstatyminis žingsnis į valstybę. — Kaip žvelgiate į dabartinę politinę padėtį? Kokius matote variantus tolimesnei įvykių raidai?

— [Šį klausimą reikėtų atsakyti labai plačiai. To negaliu padaryti. Tad tarsiu trumpai: demokratine tendencija Lietuvoje turi pagrindo tvirtėti. Tačiau ji nėra savaiminė — demokratiškėjimas labai sunkus išbandymas mums, pragyvenusiems pusę amžiaus politinėje barbarybėje. Demokratija — moralinė ištvėrmė ir aukšta intelektualinė kultūra. Bent viena iš šių dviejų dalykų mes turime. Bet demokratija suveiks tik esant jų santarvei.

— Ne vienas Lietuvoje įvykius sekęs buvo susirūpinęs barimais iš Maskvos. Iš principo, ar yra galimybė, kad klusnumas centrui būtų bandomas ginklo jėga garantuoti? Ar vieša prievarta įstengtų dabartinę vyksmą Lietuvoje sustabdyti? Ar kaip tik tuo metu skelbtina nepriklausomybė?

— Mes galime pasikliauti savo jėgomis tiek, kiek tikime savo atgimimu. Ne Maskva ir ne Washingtonas garantuoja mums mūsų norą atgimi. Šia prasme mes esame savo likimo kūrėjai.

— Gaila, kad Jūsų nebebus šio mėnesio gale, kai Chicagoje susirinksi Ateities studijiniame savaitgaliui, kurio metu bendromis Lietuvos ir išėivijos kultūrininkų akimis bandysim apipavidalinti mūsų turimą ateities Lietuvos kultūros viziją. Ar negalėtume Jūsų paprašyti savąją apibūdinti: kokios Lietuvos laukiate ir kokiai Lietuvai dirbate ir aukojate?

— Tik istorinės ir demokratiškos Lietuvos.

— Jūsų reikiama optimizmui buvo reakcija, kad jis nepagrįstas, kad jis gali būti klaidinantis. Tačiau Jūsų besiklausančiam šitas optimizmas ir šita nepriklausomybės viltis skamba tiesiog kaip pa-

rantijų. Istoriskai žinoma, kad rusų kultūra turi ne tik naikinimo, bet ir susinaikinimo stiprių tendencijų. Negalima pamiršti Napoleono nuostabos, pamačiusio, kaip priešininkas — Rusija sudėgino savo sostinę vardan trumpalaikių politinių tikslų.

— Gal sutiktumėte mesti žvilgsnį į ekonominę Lietuvos padėtį ir perspektyvas šioje srityje. Atrodytų, kad yra būtina atjungti Lietuvos ekonomiką nuo skęstančios Sąjungos ekonomijos. Kokios turėtų būti perspektyvos?

— Sąjūdžio ir valdžios ekonomistai be galo daug padarė pasiruošę dar daugiau padaryti, gelbėdami Lietuvos ūkį nuo chaoso — Sąjungos kiauro ūkio maisto. Dabar vyksta nuosavybių atidalijimo procesas: kas Lietuvai, kas Sąjungai.

— Buvo kalbama apie lito įvedimą. Kokios galimybės ta dabar padaryti?

— Lietuvoje žinomi keli lito įvedimo projektai. Tai jau nebetolima ateitis. Tačiau negalime tikėtis stipraus lito nuo pat pradžių. Jis turės funkcionuoti kurį laiką, kartu su rubliu ir atlikti ekonomikos saugos funkciją. Jeigu mums pasiseks — kartu su litu išeisime į tarptautinę areną.

— Su ateinančiais Naujaisiais metais Lietuva turi pereiti prie svarankiškos ūkiskaitos. Ar tai reikš, kad Lietuvai bus leidžiami tiesioginiai prekybos ryšiai su Vakarais, ar tuos ryšius ji galės vystyti tik su Rytiais?

— Lietuvos ekonomika neišvengiamai turi orientuotis į Vakarus — jeigu ji išvys nori tapti ekonomiška. Tikraja prasme, ekonomika yra Vakarų kultūros produktas (Rytuose visad buvo tik prekyba ir jos priedas — kažkokia gamyba). Prekyba gi su Rusija — neišvengiama. Rusija — mūsų amžinas kaimynas su milijoniška rinka ir žaliavų šaltiniais.

— Jūs sakėte, kad mes, lietuviai, esame pats svarbiausias veiksnys savo nepriklausomybei atgauti tolimesnėje šio įvykių raidoje. Lemiamą žodį čia turės ne Maskva ir ne Washingtonas. Gal galėtumėte nurodyti motyvus, kodėl mes pagristai galime pasikliauti savo jėgomis?

— Mes galime pasikliauti savo jėgomis tiek, kiek tikime savo atgimimu. Ne Maskva ir ne Washingtonas garantuoja mums mūsų norą atgimi. Šia prasme mes esame savo likimo kūrėjai.

— Gaila, kad Jūsų nebebus šio mėnesio gale, kai Chicagoje susirinksi Ateities studijiniame savaitgaliui, kurio metu bendromis Lietuvos ir išėivijos kultūrininkų akimis bandysim apipavidalinti mūsų turimą ateities Lietuvos kultūros viziją. Ar negalėtume Jūsų paprašyti savąją apibūdinti: kokios Lietuvos laukiate ir kokiai Lietuvai dirbate ir aukojate?

— Tik istorinės ir demokratiškos Lietuvos.

— Jūsų reikiama optimizmui buvo reakcija, kad jis nepagrįstas, kad jis gali būti klaidinantis. Tačiau Jūsų besiklausančiam šitas optimizmas ir šita nepriklausomybės viltis skamba tiesiog kaip pa-

Šiame numeryje:

Veidu į Lietuvą • Arvydas Juozaitis apie Lietuvą • 1988 metų „Poezijos pavasaris“ • Lindos Veleckytės ir Alvydo Vasaičio koncertas • Pokalbis su Vanda Zaborskaitė • Danguolės Sadūnaitės eilėraščiai • Dailininkas Romas Dalinkevičius • Nuomonės ir pastabos

Poezijos pavasaris su šimtaine poetų

KAZIMIERAS BARĖNAS

Lietuviški poezijos pavasariai kasmet ruošiami Lietuvoje ir Chicagoje. Žinau, kad netinka šitaip derinti dvi nelygias vietas: šalies pavadinimą ir kitos šalies miesto. Reikėtų sakyti: Lietuvoje ir Jungtinėse Amerikos Valstybėse. Tačiau juk Lietuvoje poetai tomis dienomis sėda į traukinius ir autobusus ir išvažinėja, kas paskirtas gal į Mažeikius ar Panevėžį, o kas į Tauragę ar Vilkaviškį. Žodžiu, pab yra jie šen ir ten po Lietuvą. O Jungtinėse Valstybėse tik Chicaga, ta lietuvių sostinė svetur, turi tokias šventes.

Netikslu, žinoma, sakyti, kad Lietuvoje tie pavasariai būna vien grynai lietuviški. Ten prikviečiama svečių — atvažiuoja poetų iš didžiojo brolio ir mažesnių brolių kraštų pajvairinti šventes.

Kur man tenka gyventi, ten nebūna jokių poezijos pavasarių. Net ir poezijos rudenų nebūna. O žmogui nega arčiau susipažinti, kas tose šventėse vyksta... Kad žinoma, rodos, tos šventės proga išsilygina almanachų, poezijos pavasarių ir rudenų! Pirmaisiais metais vienas po kito net trejetą metų jie pateko į mano namus. O dabar, tegu ir truputį vėluodamas, atkeliavo *Poezijos pavasaris '88*. Kol atkeliaus savaitinis, tai galima pasidomėti ir pernykščiu, ypač kad tos rūšies leidinys seniai bematytas.

Dabar matau, kad ir formatais almanachai pakeistas. Anais pirmaisiais metais jis būdavo toks lyg ir albuminis — neaukštas, o ilgakas. Kaip buvęs anų, bent šešių, redaktorius poetas Vytautas Rudokas šitajame pasakoją, anoki formatai įpiršę talentingasis grafiką Stasys Krasauskas, norėdamas, kad grafikams būtų patogiu išsitiesti. Dabar almanachai turi normalios knygos formata — aukštas, bet neplatus.

Tučia suskaičiavau viršelio paskutiniam puslapyje surašytas pavardes tu, kurie čia dalyvauja. Net 109! Ir sutelpa įsi 326 puslapiuose. Jeigu kurio tu poetų kūrinių ar koks straipsnis užima ir keletą puslapių, tai yra ir tokių, kurių duoklė išsitenka ir pusėje puslapiu.

Nuo kažkurį metų, kaip periodikoje pamatydavome, tuose almanachuose būdavo įvesdinami ir svetur gyvenančių lietuvių poetų kūrinių, tik nežinau, ar kasmet. Tokių svečių vis daugėjo — pradėta net po keletą įtraukti. Skaitydama bene 1987 metų almanacho recenziją, net nustebau: net 4 ar 5 išieiviai priglausti! O štai 1988 metais jau, galima sakyti, visas jų būrys pateko. Dalies jų kūrinių paimti iš sveturių leidinių rinkinių. Tokie čia yra Aldona Veščiuėnaitė, Stasys Santvaras, Liūnė Suteima, Leonardas Andriekus ir Antanas Gustaitis. Davė tam leidiniui naujų, kitar nespaudintų eilių Vitalija Bogutaitė, kuri, be kita ko, toje poezijos šventėje ir skaitė savo kūrinius, Lidija Šimkute (ji dar ir vertimų yra davusi) ir Balys Rukša. Straipsnis tu išieivų spausdinamas Rimvydo Šilbajorio apie Janinos Degutytės poeziją, paimtas taip pat iš sveturių leidimo knygos. Spausdinami ir keli poeto Jono Aisčio laišukai, rašyti į Lietuvą sūnėnui Justinui. atstovaujama ir dviems išieiviams grafikams: Telesforui Valiui ir Žibuntui Mikšiui (abiejų išspausdinta po aštuonis durbus).

Sakiau, kad visas būrys tu išieivų pateko, o gal iš tikro tik būrelis — tik vienuolika tėra. Taigi tik dešimt nuosimčių knygoje pristatomų kūrėjų tie išieiviai tesudoro. Jau būvau begalvojas: ar neprašė Lietuvoje gyvenantieji poetai nepasitenkinimą reikšti, kad „emigrantai“ jiems reikalingą vietą užima. Tiesa, išieiviai yra

Poetas Jonas Graičiūnas Vilniaus senamiestyje 1973 metais. Algimanto Kunčiaus nuotrauka

sutarę ir pakankamai garsiai skelbę, kad lietuvių literatūra yra viena ir nedaloma. Tą patį dabar jau sako ir Lietuvoje gyvenančių rašytojų atstovai.

O kodėl man kilo mintis, kad galėtų ir nepasitenkinimas kilti? Matote, kai Rusijos žurnalai ir laikraščiai pradėjo spausdinti iki šiol draudžiamus kūrinius, pritrūko pakankamai vietos naujiems darbams, ir rašytojai ėmė skųstis, kad iš jų atimama duona — nebegalima uždirbti. Tie, kurių darbai paskubom buvo pradėti spausdinti, net ne išieiviai: vieni išsilaisvė laisvi ar grįžo gyvi iš gulagų, o kiti ten žuvo ar jau yra mirę, tik jų darbus draugai išsaugojo. Bet naujus savo darbus norintiesiems išspausdinti rūpi tik savo kišenė.

O ką pasakytį apie Lietuvoje gyvenančių poeziją šioje knygoje? Kai tu poetų visas šimtas, galima būtų tik prie kai kurių sustoti. O prie kurių?

Knygos pradžioje išspausdintos fotografijos kelių poetų. Pačiu pirmuoju eina vyriausiasis Lietuvoje gyvenantis poetas Jonas Graičiūnas. Tai vienas iš tų, kurie ir Nepriklausomoje Lietuvoje rašė eilėraščius ir leisdino jų rinkinius. Tokių anuomet kūrusių knygų, be jo, tėra Stasys Anglickis ir dabar jau miręs Jonas Šiožinyš. Tai ir krypta akys į tą vyriausiąjį, Graičiūną. Ką jis davė čia išspausdinti? Tris eilėraščius, kurių pirmasis po vokiško pavadinimo turi tokį įrašą: „Žmonai Kamilei Lietuvoj“. Taigi Sibire 1952 metais tas meilės kūrinys rašytas! Baikalo saloje Olchone, nes ten rašytojas, anot taip pat sibirus atkėntėjusio Antano Miškino, ėjo universitetus... Turbūt iš Lietuvos eilėraščių tais metais negalėjo būti pasiųstas.

WAGE DU ZU IRREN UND ZU TRAEUMEN!

Žmonai Kamilei Lietuvoj
Sudeginau karštoji ugnį širdies
suaigios
Jaunystę savo nežabotą:
Savim nebetikiu; dėl meilės
įstabios
Ir šiandien tebeinu iš proto!
Man meilė — tai daina kūrybos
dievinos, —
Be jos žmogus pasaulį baido!
Ne meilė ta, kuri nežadina dainos
Ir nepuošė žmonijos veido!
Vos bepasivelku aš tremtinio
keliu.
Kasdien vargų našta sunkėja...
Sudilgs širdis, jog dar Tave sutikt
galiau, —
Ir vergės kojos sutvirtėja!
Rūsti būtis tam čia — taigū
gausme gūdžiam! —

Kas gimęs polėkių viltingu! —
Kovos dėl mitalo paširpime
klaikiam
Gyventi svaję dieną, kur dingol...
Parpult, pakilt, pažint, svajot ir
kurt kartu —
Aplenk šiaudieną šimta metų!
Ir bitė vargana iš miško ir žiedų
Taip renku gintarinį medų!
Kaip žvakė baigia degt skirtoji
man diena,
— Su laime, kurmiškai žemėta...
Vien žmogų kuriantį aš šlovinu
daina,
Kuriam net Dievas pavydėt!

1950 metais poetas parašė dar graudesnį eilėraštį „Zulmajaus lietuvių kapinėse“. Tose kapinėse esą ir rūtos; poetas klausia, ar jos puošia kapus, ar mūsų kapai „puošia“ svetimą žemę?

ZULMAJAUS LIETUVIŲ KAPINĖS

Su puos virš audringo tautų
vandenyno
Sudužusio laivo skelvedra trapia:
Nei wosto, nei kranto, nei kojom
žemyno...
Nuširpęs širdis vien pagauga
kraupial
Rūščiojoj tremties ir vargų
odisėjoj
Šmėkšos man ZULMAJAUS
„Lietuvių kapai“...
Prie maumedžio kryžių verkiau
ir kentėjau:
„Kuo aš rytoj būsiu, tu šiandien
tapai!“

Čia gūlinei būta derlios
žmogijūtes! —
Jos žygdarbius žymi rūta
Lietuvos!..
Kryžmai sukaupuota prie
škardžio pakriūtės
Devynios jau eilės kapų ant
kalvos!

Čia amžiams jau liko daug mano
brolelių:
Jiems buvo tėvynė jėga atimta!..
Atklydus iš Nemuno krašto
darželių,
Legendon kapų išipynė RŪTA!..

Toli tu atklydai, rūtele žalioji,
Atklydai su mano TĖVYNĖS
vaikais.
Ne jau bepaliko epochoj šviesiojoj
Mums žemė BURIATŲ papuošt
vien kapais!!

Trečiasis Jono Graičiūno eilėraštis bando išsakyti jo paties poetinį pašaukimą jo gyvenimo prieštarų aplinkybių kontekste:

TARP LOPŠIO IR KARSTO

Jaunystėj manei: jėga kalnus
nuverstum,
Šventa, amžina tave meilė
žavėjo..

O ji — pribuvėja tarp lopšio ir
karsto,
Turtiną nadyrū, šykšti apogėjū!..

Draugyste tautų daug kaupei
širdies kraičiu,
Svajų sparnais siekt amžinybės
tikėjais!..
O amžina žemėj — kas gūra, kas
keičia
Stabus, grandines, paminklus ir
idėjais!

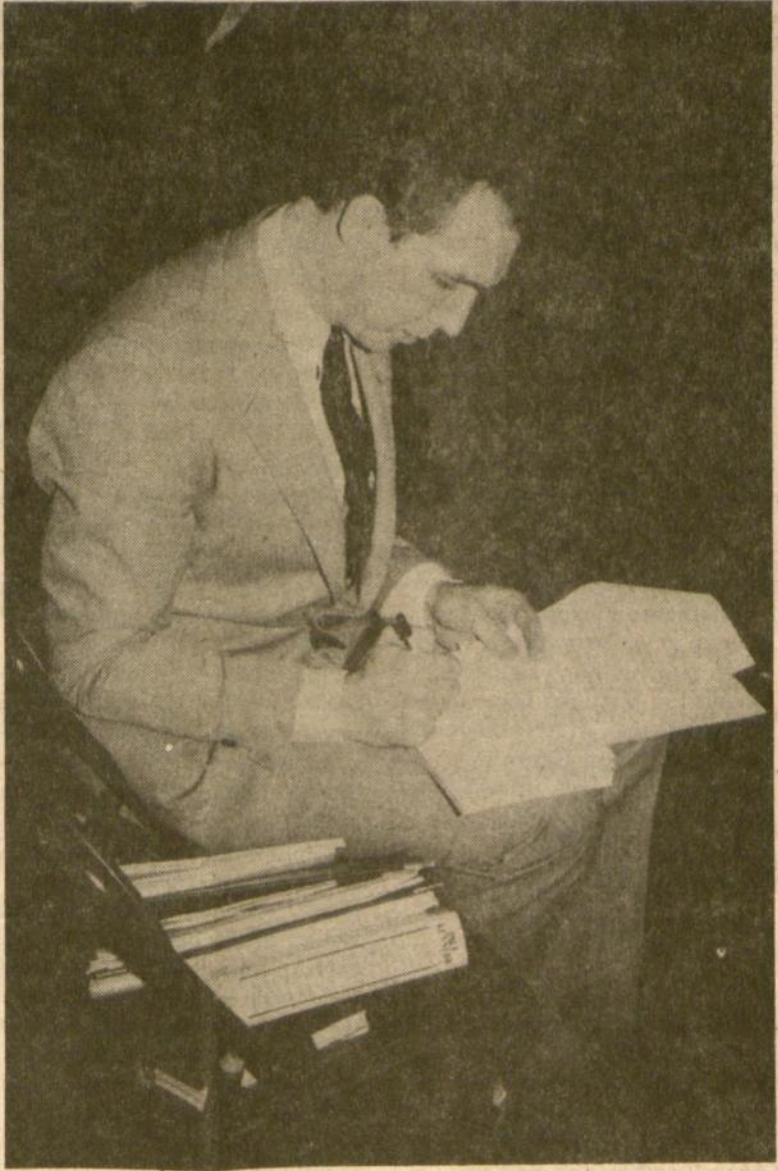
Dabar jau ant karsto liūdėdamas
rymai:
Nuo antžmogų žemėj, širdie,
pridrebėjai!..
Jei leis susivokti tau, AINI,
šie rimai, —
Vadinasi, ne veltui, poete, liūdėjai!

Kiti vyresnieji ar kiek jaunesni, rodos, retas yra patyręs tokių išgyvenimų, kaip Jonas Graičiūnas. Daugumas jų pažįstami iš skaitytų rinkinių ar žurnaluose spausdintų kūrinių. Bet yra nemaža ir tokių, kurių ne vieno pavardė ligi šiol gal ir nebuvo dar niekur matyta. Svetur rūpinamasi pagloboti jaunimą, kad jis būtų ateitis. Tai, žinoma, daroma ir Lietuvoje.

Beversdamas knygos puslapius, užtinku kartais kai ir smulkmeną, kuri savotiškai nustebina. Dar, rodos, taip neseniai tarp iškilusių poetų patį jauniasia Lietuvoje buvo Onė Baliukonytė. Šiame *Poezijos pavasarij* žiūrė — ji jau atitinkamų įvadėlių čia pristato jaunuoė Neringa Markauskaitę su mandagių nurodymu, ko iš tos įpėdinės būtų lauktina. Onei jauniasios vaidmuo jau, matyt, bus pasibaigęs — ateina kiti. Apžvelgdami naujas antologijas, gal jau ir nebegalėsime sakyti, kad lietuvių poezijos žvaigždyną pradeda vyriausiuoju — Kristijonu Donelaičiu ir baigiama One Baliukonyte.

ATTITAIŠYMAS

Praėjusios savaitės *Draugo* kultūriniam praded (1989 m. spalio mėn. 7 d.) pasikalbėjimo su Julium Keleru pabaigoje, kur jis kreipiasi į tautiečius, turinčius atliekamų lietuviškų knygų, kurias jie galėtų jam perleisti, buvo išspausdintas neteisingas jo telefono numeris. Juliaus Kelero telefono numeris yra: (312) 778-0220.

Po vakaro su Chicagoje lietuvių visuomene šių metų spalio 6 dieną Jaunimo centre Arvydas Juozaitis rašo paskutinę pastabas čia spausdinamo jo pokalbio, duoto „Draugo“ kultūriniam priedui, tekste. Jono Kuprio nuotrauka

Susitikimas Chicagoje lietuvių Tėvų Marijonų vienuolyno patalpose šių metų spalio 4 dieną: Arvydas Juozaitis, dr. Kazys Ambrozaitis ir Pilypas Narutis. Jono Kuprio nuotrauka

Mes patys esame savo likimo kūrėjai

(Atkelta iš 1 psl.)

grandinė Jūsū „message“. Be abejo, tai mus labai giliai paličia ir tvirtina mūsų su Jumis besidalyjama vilti dėl Lietuvos. Tačiau mes prašytume Jūsų, kaip vieno iš pagrindinių Sąjūdžio vadų, kad išvardintumėtė ir paaiškintumėtė to optimizmo racionalius pagrindus, nes nori nenori visada reikia jų griebtis savo vilčiai ir ryžtui dirbti palaikyti.

— Sunku rasti optimizmo racionalų pagrindą, tikriausiai sakant — nuvesti prie jo kitą žmogų. Optimizmas — individualaus tikėjimo dalykas. Bet jau visai kitas dalykas — optimizmu paremti darbai ir darbų vaisiai. Jeigu jums patinka tai, ką mes darome Lietuvoje ir ką jau padarėme — vade mecum!

— Ar Jūs patenkintas ryšiais su užjūrio lietuviais? Ar jie pakankamai stiprūs ir veiksmingi? Ko Jūs pasigendate? Kokios yra kliūtys, kurias turime peržengti, kad veiksmingiau tautos rūpesčiams atsidėtume ir tarnautume? Jūs esat jau turbūt daug kartų turėjęs atsakyti į klausimą: kuo užjūrio lietuviai gali būti naudingi laisvėjančiai Lietuvai? Ar Jūs atrodote pakanka dabartinių projektų, ar

kuriuos nors sritis yra užleistos?

— Pirmas ir didžiausias trūkumas — greitos informacijos stygius. Jau nebegalima gyventi Lietuvos reikalais ir turėti tik miglotą, senais stereotipais parmę šalies vaizdą. Mūsų politika yra be galo dinamiška ir neordinarinė.

Kitas klausimas: ar užjūrio lietuvių organizacijos pasirošiusios vadovautis net operatyviai gaudama informacija? Juk gali reikėti persiorganizuoti...

Pavieniai asmenys gali labai daug nuveikti diplomatiškuose JAV sluoksniuose, biznio sluoksniuose, materialinės šalpos organizacijose. Tačiau tai — nuolatinio, profesionalaus darbo barai.

— Ar mes savotiškai turim stovėti eilėje ir pirkti bilietą į savo patį tautą? Ar Jūs pajuntate, kad išieivija savęs nelaiko atskala, tik tai dar vienoj Lietuvos provincijoje gyvenančia bendruomene? Ar šalia Kauno, Vilniaus, Klaipėdos, Šiaulių, Panevėžio, Krasnojarsko negalėtų rikiotis ir Čikaga? Prieš pora dešimtmečių išieiviai jautriai pergyveno „sausos šakos“ kampaniją, besiveržiančią iš Lietuvos — jos „išieiviologu“ ir visos jos kultūrinės spaudos. O mes patys visada buvome tokie tikri, kad iš savo tautos išstoti nekierė ir negalime. Ta prasme kaip tik dabar

mus irgi purto kai kurių mūsų išieivijos veikėjų iškasta savokų priešingybė: „tauta“ (i.e. Lietuvoje) vis à vis „išieivija“ (i.e. kitar pasaulyje). Tikime, kad tauta palaikys jus, ir mes, ir Sibiro lietuviai, ir kiekvienas asmuo, kuris yra išitinkines jai priklausas, nežūrint kur jis turėtų gyventi. Ar yra per daug prašyti, kad jūs mūsų nestumtumėtė iš savo tarpo, nelaikytumėtė mus kažkuo teisės tautai priklausančių stokojančiais? O gal tai tik išieiviškas sentimentalumas?

— Anot vieno poeto, Čikaga yra antroji lietuvių tėvynė. Nemačiau, kad Jūs turėtumėtė laukti kažkokioje eilėje ar jausti kokią kompleksą. Be Čikagos lietuvių iš tikro nėra Lietuvos. Kadai — net visai neseniai — Jus vadino tautos atskala tie, kurie patys, net gyvendami Tėvynėje, buvo jos atskala.

Ačiū Čikagai už šiltą sutikimą. Ačiū visiems Amerikos lietuviams.

Jūsų Arvydas Juozaitis

P. S. Kartu reiškiu pagarbą visiems mano seneli, Joną Juozaitį, pažinojusiems žmonėms, — seneli, kuris gyveno Čikagoje nuo 1949 metų ir mirė čia visai neseniai. Jo atmintis tiesiogiai riša mane su Jumis.

Veleckytės ir Vasaičio koncertas Balzeko Lietuvių kultūros muziejuje

Smuikininkės Lindos Veleckytės ir pianisto Alvydo Vasaičio koncertas rengiamas Balzeko Lietuvių kultūros muziejuje sekmadienį, spalio 22 dieną, 3 valandą po pietų. Programoje abu instrumentalistai gros šiuos klasikinės muzikos kūrinius: Johann Sebastian Bach Adagio iš Sonatos Nr. 1, Ludwig van Beethoven Sonata Nr. 8, opus 30, Johannes Brahms „Sonatensatz“, Bela Bartok rumunų liaudies šokius bei Camile Saint-Saens įvadą ir rondo capriccioso.

Linda Ingrida Veleckytė smuiko studijas baigė Boston University ir University of Illinois. Yra grojusi su daugybe šio krašto orkestrų: Northwest Indiana Symphony, Illinois Philharmonic Orchestra, Boston Festival Orchestra, Illinois Opera Theatre, Sinfonia da Camera, Champaign-Urbana Symphony, Springfield (Illinois) Symphony. Individualius smuiko rečitalius yra davusi Chicagoje, Bostone, Graze (Austrijoje), Los Angeles ir New Yorke. Yra grojusi vasarinuose muzikos festivaliuose.

Alvydas Vasaitis muzikos mokslus ėjo University of Illinois Champaign-Urbana. Studijavo fortepijoną, kompoziciją, dirigavimą. Debiutavo 1972 metais

Šokių šventėje, kitais metais parengė Vlado Jakubėno simfoninių kūrinių programą. Dirbo su Lietuvių opera Chicagoje kaip pianistas ir asistentas dirigentas. 1974 metais debiutavo kaip jos dirigentas. Nuo 1977 iki 1983 metų Alvydas Vasaitis buvo Chicagoje Lietuvių operos pagrindinis dirigentas ir meno vadovas. 1985 metų balandžio mėnesį įvyko dirigento Alvydo Vasaičio debiutas Vilniaus Akademiniame operos ir baletu teatre „Traviatos“ spektaklyje. 1988 metais Alvydas Vasaitis dirigavo Vilniuje Verdi „Otelą“ ir tos pačios viešagės metu dirigavo Vilniaus Filharmonijos orkestrui, kurio koncerte buvo atliekami Lietuvos kompozitorius ir Johannes Brahms kūriniai. Alvydas Vasaitis yra ir pažėgus pianistas, dalyvauja koncertuose, yra laimėjęs Amerikos Vidurio Vakarų muzikos festivalyje aukščiausiąją premiją už Ludwig van Beethoven kūrinių interpretaciją. Alvydai Vasaičiai diriguojant, buvo išieistos Danos Stankaitytės bei Algio Grigo dainuojamų operų arijų, Chicagoje Lietuvių operos choro plokštelės, o jam skambinant fortepijonu — Danos Stankaitytės dainuojamų lietuvių kompozitorių dainų plokštelės.

Po mus išskyrusio pusšimčio metų mezyme supratimo ir atjautimo saitus

Pokalbis su lietuvių literatūros mokslininke Vanda Zaborskaitė

Vanda Zaborskaitė, viena pagrindinių Lietuvos literatūros istorikų ir kritikų, šiemetinio Ateities studijinio savaitgalio Chicagoje rengėjų kviečiama, ši mėnesį atvyksta į Jungtines Amerikos Valstybes. Ateities savaitgalio, kuris vyks šių metų spalio mėnesio pabaigoje, nuo 27 iki 29 dienos, Jaunimo centre, Chicagoje, ir Ateitininkų namuose, Lemonte, akademinėje programoje Vanda Zaborskaitė skaitys paskaitą apie Juozą Tumą-Vaižgantą 120 metų sukakties nuo jo gimimo proga bei dalyvaus kitose savaitgalio svarstybose.

Vanda Zaborskaitė (gimusi 1922 metais Vaškuose, Biržų apskrityje) baigė Vilniaus universitetą 1946 metais, po aspirantūros studijų 1957 metais apgynė filologijos mokslo kandidato disertaciją, o 1969 metais gavo daktaro laipsnį. Nuo 1943 iki 1947 metų ji mokytoja Panevėžio ir Vilniaus vidurinėse mokyklose, 1950-1961 metais dėstė lietuvių literatūrą Vilniaus universitete. Nuo 1962 iki 1971 metų dirbo Lietuvos Mokslų akademijos Istorijos institute, po to dėstė Vilniaus Pedagoginiame institute. 1973 metais buvo pakelta profeso.

Vandos Zaborskaitės išleistų knygų ir studijų sąrašas liudija jos dėmesį pagrindinėms lietuvių raštijos figūroms ir jų kūrybos interpretacijai visos lietuvių kultūros istorijos kontekste, kultūros istorijos medžiagai ir literatūros teorijos klausimams. Jos kandidatė disertacija buvo „Realizmo klausimai 1905-1917 metų lietuvių literatūros kritikoje“ (1957). Po to išleido knygą *Eilėraščių menas* (1965) – lietuvių poetų analizę rinkinį, *Šimtas literatūros mislių* (1966) – literatūros populiarizacijos knygelę. Pagrindinis jos mokslinis veikalas yra jos monografija *Maironis* (1968), už kurią jai buvo suteiktas filologijos daktaro laipsnis. Šis darbas yra neįkainojamas vertės mūsų šimtmečio lietuvių literatūros grindžiamųjų studijų tarpe, ypač atsivėlgiant jai, kaip sunku tuo laikotarpiu buvo Lietuvos atgimimo dainių nušviesti teisingai – tyrinėti jo kūrybos esmines savybes: tikėjimą Dievu ir patriotizmą. Šioje studijoje literatūros istorikė ir mokslininkė niekaip savęs ne-

Vieniems tūšviečia, nors dar nesušildo; kitiems pašildo, nesirodydami savo škaistybe. Ar šiaip, ar taip, artimieji ir tolimieji jaučias jau turi Lietuvoje – Pragiedruliai.
Ir auklėjas viltį Dievą duosiant galų gale tokių laikų, kad šie pragiedruliai nušvis mums – jau tikra Saule.

Vaižgantas, „Pragiedruliai“

(Nuotrauka ir citata iš *Literatūros ir meno* 1989 m. rugsėjo mėn. 16 d. numerio)

kompromitavo, nežiūrind labai realių pavojų jai nukentėti profesiskai nuo valdančiųjų sluoksnių – ir todėl ši Vanda Zaborskaitės knyga dabar yra kertinis akmuo lietuviškoje maironistikoje. Kiti jos darbai: studija apie Motiejų Strijkovskį (1965), vadovėlis aukštosios mokykloms *Literatūros mokslo įvadas* (1982), *Prie Lietuvos teatro ištakų* (1981) – 16-18 a. mokyklinis teatras. Yra sudariusi verstinę chrestomatiją *Poetika ir literatūros estetika nuo Aristotelio iki Hegelio* (1978) ir užbaigusi Jurgio Lebedžio pomirtinį veikalą *Lietuvių kalba XVII-XVIII a. viešajame gyvenime* (1976). Išspausdinti jos vertimai: Hegelio „Paskaitų apie estetiką“ ciklo dalys (1978), kar-

tu su V. Petrausku – Šklovskio *Levas Tolstojus* (1965), su kitais vertėjais – Lessingo *Laokoonas* (1968).
Jau pačiu savo atvykimu į Ameriką Vanda Zaborskaitė pagerbia išsiviją, ką rodo ir šis jos pokalbis, suteiktas *Draugo* kultūriniam priedui, pasiekęs mūsų fakso iš Vilniaus, dar jai neišvykus iš Lietuvos. Ateities studijinio savaitgalio programa bus neeilinė proga su mūsų literatūros istorikės pagalba mums pasvarstyti literatūros reikšmę ir svarbą mūsų tautos savimonei dabartiniu taip kritišku, bet draugiškai ir labai šviesiu mūsų istorijos momentu.

– Su kokiais rūpesčiais ir su kokiais jausmais priėmė kvietimą atvykti Amerikon ir pasidalyti savo literatūrinėmis išvalgomis su čionykšte lietuviškąja visuomene?

– Pakvietimas buvo netikėtas ir, aišku, labai malonus. Jis sužadino nerimą, ar sugebėsiu pateisinti lūkesius, kuriuos kvietėjai sieja su šia viešnage, o kartu viltį, kad kiekvienas asmeninis kontaktas užmezga tokius supratimo ir atjautimo saitus, kokių neduoda kitos bendravimo formos.

– Šio rudens Ateities studijiniame savaitgaly Chicagoje kalbėsite apie Juozą Tumą-Vaižgantą. Ar pasirinkote jį todėl, kad šimet suėjo 120 metų nuo šio rašytojo gimimo, ar buvo ir kitų motyvų, turint minty šiandieninę lietuvių literatūros ir tautos situaciją?

– Iš dalies tikrai dėl 120-mečio. Aš vertinu panašias sukaktuves, nes jos yra proga stabtelėti ir susitelkti prie svarbių mums asmenybių ir reiškinių. Bet ir be sukaktuvių būtų svarbu pamąstyti apie Vaižgantą. Beveik visą pusšimtį metų jis buvo atrama mūsų tautinei savimonei ir priešnuošis oficialiajai ideologijai Lietuvoje, o ir šiai dienai jo raštai, manau, reikšmingi. Kaip matot, rūpi man ne visai literatūrologinės problemos. Bet tokie mes

dabar esame Lietuvoje – nepajęgiame (ar nenorime?) atsiritoti nuo visuomeninių aktualijų.

– Tikriausiai kaip viešnia būsit pakviesta apsilankyti ir Lituanistikos katedros auditorijose University of Illinois at Chicago ir kitose šio krašto lietuvių kolonijose. Ir Jūsų žodis visur bus laukiamas. Kurias mūsų literatūros situacijas, kuriuos autorius ir kurias temas galėtumėt ir norėtumėt čionykštei mūsų publikai pateikti?

– Turėčiau pirmiausia prisipažinti, kad jau kuris laikas savo profesiniu darbu nesu tiesiogiai susijusi su lietuvių literatūra. Pedagoginiame institute skaitau literatūros teorijos kursus, esu įsijungusi į švietimo reformos rūpestius, domiuosi literatūros dėstymo vidurinėje mokykloje klausimais. Bet ir lietuvių literatūrą vis tiek linkta širdies interesai. Kartkartėmis vis grįžtu prie Maironio. Svarbi man yra Vinco Mykoliaičio-Putino kūryba, labai artima dabarties vyresniosios ir vidurinėsios kartos poezija. Jeigu būčiau pakviesta susitikti su lietuvių visuomenės grupėmis, turbūt labiausiai rūpėtų mus išskyręs pusšimtis metų – įvairios literatūrinio gyvenimo pusės.

– Ligi pat šių dienų Lietuvos literatūrologijoj daugiau kaip 40 metų išsivijęs literatūros laikotarpio kaip ir nebuvo. Suprantama, kaltos politinės priežastys. Bet ar patys literatūros mokslo žmonės sekė ir turėjo savo nuomonę apie šia, jau dešimtmečių ilgumo, mūsų egzodo literatūrą?

– Be abejo, daugelis sekė, domėjosi. Pirmosios knygos bent man į rankas pateko šeštojo dešimtmečio antroje pusėje – Kazio Bradūno *Morenų ugnys, Sidabrinės kamanos, Pūkelevičiūtės Aštuoni lapai*. Vėliau kontaktai suintensyvėjo. Bet vis dėlto jie visą laiką buvo ne normalūs, ir dėl to pažintis liko fragmentiška. Tik atskiri žmonės nuosekliau sekė išsivijusią literatūrą, ikalintą bibliotekų specfonduose. Tad mus atskyrė barjerai padarė savo. Užtat dabar toji literatūra godžiai atrandama. Triumfaliskas Bernardo Brazdionio priėmimas buvo ne tik pagarba poeto asmeniui, bet ir tam, ką jis mums simbolizavo – išsivijusios kūrybai.

– Koks Jūsų pačios žvilgsnis į tai, kas surkurta svetimosie padangėse? Buvo užuominų, kad išsivijusio poezija, sakysim – žemininkai, turėjo įtakos pokario dešimtmečių kai kuriems Lietuvos poetams bei aplamai tenykštei poezijos kryptim. Kaip Jums šiandien atrodo?

– Manau, kad surkurta vertybių, be kurių jau neįmanoma įsivaizduoti lietuvių literatūros. Ypač svarbi man atrodo poezija. Jeigu kalbėtume apie įtakas ar iš jos sklindančius impulsus, reikėtų minėti ir žemininkus, ir Algimantą Mackų, Joną Meką. Rastume netgi konkrečių paralelių. Bet svarbiausia, man regis, ne jos, o jūtimas, kad toji poezija yra šalia. Bet gal didžiausios reikšmės mūsų kultūrai turi ne grožinė išsivijusio kūryba, o Antano Maceinos, Juozo Girniaus, Marijos Gimbutienės darbai.

– Kiek jaučiame ir matome, įvairūs šiandieniniai persitvarkymai Lietuvoje liečia ir grožinę literatūrą. Kas toje paivairėjusioje situacijoje Jus labiausiai džiugina? O gal kai kas ir nuliūdina?

– Nepasakytčiau, kad įžvelgiu kokį aiškesnį tiesioginį ryšį tarp šiandieninės būklės Lietuvoje ir literatūros, nebent tai, kad dauguma dabar padėjo į šalį žodžio menininko plunksną. Per daug įtampos, politinio užsiangažavimo, veiklos, kad atsirastų kūrybai būtina distancija. Žinoma, yra kūrinių, kurie galėjo pasirodyti, tik palaisvėjęs visai mūsų gyvenimui (Jono Mikelin-

Vaižgantas

sko, Jono Avyžiaus romanai). Iš šiųmetės prozos norėčiau išskirti Sauliaus Šaltenio *Kalės vaikus* (Donelaičio biografijos motyvais), Ričardo Gavelio *Jauno žmogaus memuarus*, Vandos Juknaitės *Sermentis*. Nereiktų praeiti negirdomis pro Kazio Sajos pjesę „Žemaičių Piemuo“ (Motiejus Valančius) – retas ir gerai pavykęs heroikos ir komizmo derinys. Pasirodė šiek tiek geros poezijos – Lietuvoje jos buvo visais laikais (pradedant septintuoju dešimtmečiu). Tačiau daugiausia dabar domimasi tremtinių atsiminimais ir kūryba, išsivijusio autoriais, įvairiais memuarais. Manau, kad kitaip negali būti. Bet kartu, atrodo, vis labiau imama pasiilgti meno, susikaupimo, gilumos, kurie būtų ištryškę iš mūsų dabarties.

– Ar jau yra galimybė ir kas ta kryptimi Lietuvoje daroma, kad ligšiolinė mūsų egzodo literatūra būtų įjungta į visos lietuvių literatūros kontekstą? O gal ir Jūs pati ir Jūsų plunksna jau kryptate į mūsų egzodo literatūros autorius ar į vienokias ar kitokias šios literatūros apraiškas?

– Nemaža leidžiama ir rengiamasi išleisti išsivijusio autorių. Tikriausiai Jums žinoma, kad šių metų birželio mėnesį Vilniuje vyko jungtinė išsivijusio ir Lietuvos literatūrologų konferencija. Sutarta bendromis jėgomis parašyti 20 a. lietuvių literatūros panoramą. Svarbu, kad stengiamasi dabartinės literatūros dėstymą mokyklose pertvarkyti taip, kad jaunimui susiklostytų vaizdas vientisos lietuvių litera-

(Nukelta į 4 psl.)

Dangnolė Sachnaitė

su kiekviena praeinančia diena
vis vienišesni, mes...
vis giliau ir giliau
į savo kiautą pasitraukiantys..

kaip kad ši sraigė,
– laukams rudenėjant –
vienai ir vienišai
su tyliai šnarančiu lietuviu..

kvapni ir ružava,
viena užsilikusi
rožė

sodo gale,
prie gyvatvorės
/////////
aišku kaip diena,
kad tas kvapas
iš kur nors pavogtas!

SALOJE

ar čia kas nors
šioj saloj gimė?
ar mirė?

ar lietus ant žiedų
krito?
o gal lijo žiedais?
/////////
ir ar tikrai saulė,
beslėisdama virš vandens,
visiems amžinybę dalijo?

*
šie amžinai žaliuojantys medžiai,
šie redwoods
tikrai dangų remia!

ir naktį
pirmoji žvaigždė virš jų, –
kaip tas pirmas maldos
žodis.

(skirta L.M.)

nors tu vienoj pusėj
žemyno,
o aš kitoj..
mūsų draugystė,
ilga ji!
kaip kaitri vasaros diena..
/////////
ir mes,
kaip tie du nameliūkščiai,
– lietaus spalvos, –
jie dieną – naktį
vienas kitą remia..

Larry Naples ir jo studijos nuotrauka

Antro kaimo paskutiniai spektakliai Chicagoje, po to – Lietuvoje

Antro kaimo šio sezono plakate ir programoje panaudota nuotrauka (kompozicija dailininko Vinco Luko) skirta šių metų lapkričio mėnesį įvyksiančių gastrolų Lietuvoje temai. Iš apačios į viršų (laikrodžio rodyklės kryptimi, neskaitant pingvinų ir meškų): Vincas Lukas, Vida Gilyvydienė, Juozas Kapačinskas, Edvardas Tuskenis, prievaizda Algirdas Titus Antanaitis,

Eugenijus Butėnas, Jurgis Riškus, Romas Stakauskas, Jūratė Jakštytė-Landfield ir Alida Vitaitė. Pirmosios šio sezono programos premjera įvyko rugsėjo 30 dieną Jaunimo centre, Chicagoje. Antrosios programos vieninteliai spektakliai bus Playhouse salėje, 2515 West 69th Street (Chicago Marquette Parko apylinkėje), šeštadienį, spalio 21 dieną, 8 v.v., ir sekmadienį, spalio 22 dieną, 6 v.v.

**ATEITŲ REGIM
TĖVYNĖS LAIMINGA**

1989 M. ATEITIES AKADEMINIS SAVAITGALIS ČIKAGOJE

- Penktadienį, spalio 27 d. 7:30 v.v. Jaunimo centro kaviniėje.
- Šeštadienį, spalio 28 d. nuo 10 v.v. Čiurlionio galerijoje.
- Sekmadienį, spalio 29 d. nuo 1 v.p.p. Ateitininkų namuose.

TEMA: Lietuvos kultūros vizija.

DALYVAUJA: Vainis Aleksa, Kazys Almenas, Vytautas Bagdanavičius, MIC, Kazys Bradūnas, Vaidotas Daunys, Mirga Girniuvienė, Dalia Katiliūtė-Boydštun, Julius Keleras, Vytautas Kilorys, Vytautas Skuodis, Kęstutis Skrupskelis, Viktorija Skrupskelytė, Bronius Vaškėlis, Vytautas Vygantas, Vanda Zaborskaitė.

